

Agrometeorologische Berichten

Situatie op 30 april 2023

Samenvatting

Na een vrij zachte winter volgde een fris en erg nat voorjaar. Door het natte weer was de grond op veel plaatsen onberijdbaar en liepen de voorjaarswerken heel wat vertraging op. Eind april was de meerderheid van het bieten-, aardappel- en maïsareaal nog niet aangelegd. Het weer tijdens de komende weken en maanden zal bepalen wat de impact is van de vertraging op de verdere groei en opbrengst van de gewassen.

Doelstelling en methodiek

Deze berichten geven een overzicht van de weersgesteldheid in de voorbije periode. Vanaf juni gebeurt ook een oogstraming voor de voornaamste landbouwgewassen op regionaal en nationaal vlak. Naast de normale trend afgeleid uit de officieel gerapporteerde opbrengsten van de voorbije 15 jaren, worden voor elke combinatie (teelt/gebied) drie indicatoren berekend op basis van de weersgegevens, de simulaties van het B-CGMS gewasgroeimodel en de satellietbeelden van SPOT-VEGETATION, PROBA-V en Sentinel-3 (tiendaagse composieten met een spatiale resolutie van 1 km). Daarbij wordt enkel de informatie benut die momenteel al beschikbaar is (januari-heden). Met de data van de voorbije jaren wordt het regressieverband opgespoord tussen de finale oogstopbrengst (Y) en de indicatoren (Xi). De gevonden relaties worden dan, per landbouwregio en teelt, toegepast op de indicatoren van het huidige jaar, ter schatting van de oogstopbrengst. De nationale cijfers zijn afgeleid uit de regionale ramingen met de arealen als wegingsfactor.

Meer informatie en voorgaande Agrometeorologische Berichten zijn te vinden op www.bcgms.be.
Hier kan u ook tal van interactieve kaarten en grafieken consulteren.

Bronnen

De regionale opbrengsten en arealen van de voorbije jaren worden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). De satellietbeelden worden ter beschikking gesteld door Terrascope (<https://terrascope.be/nl>). Verder geraadpleegde documenten zijn afkomstig van de volgende organisaties: KBIVB/IRBAB, Inagro, LCG, PCA, LCV/Hooibeekhoeve, FIWAP, CIPF, CePiCOP, APPO, Boer&Tuinder, Landbouwleven en VILT.

Contacten

Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W, Gembloux)	Viviane Planchon Yannick Curnel Damien Rosillon	v.planchon@cra.wallonie.be curnel@cra.wallonie.be d.rosillon@cra.wallonie.be
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO, Mol)	Isabelle Piccard Carolien Toté	isabelle.piccard@vito.be carolien.tote@vito.be
Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI, Ukkel)	Michel Journée Christian Tricot	michelj@meteo.be ctricot@meteo.be

Datum van de volgende berichten: begin juli 2023

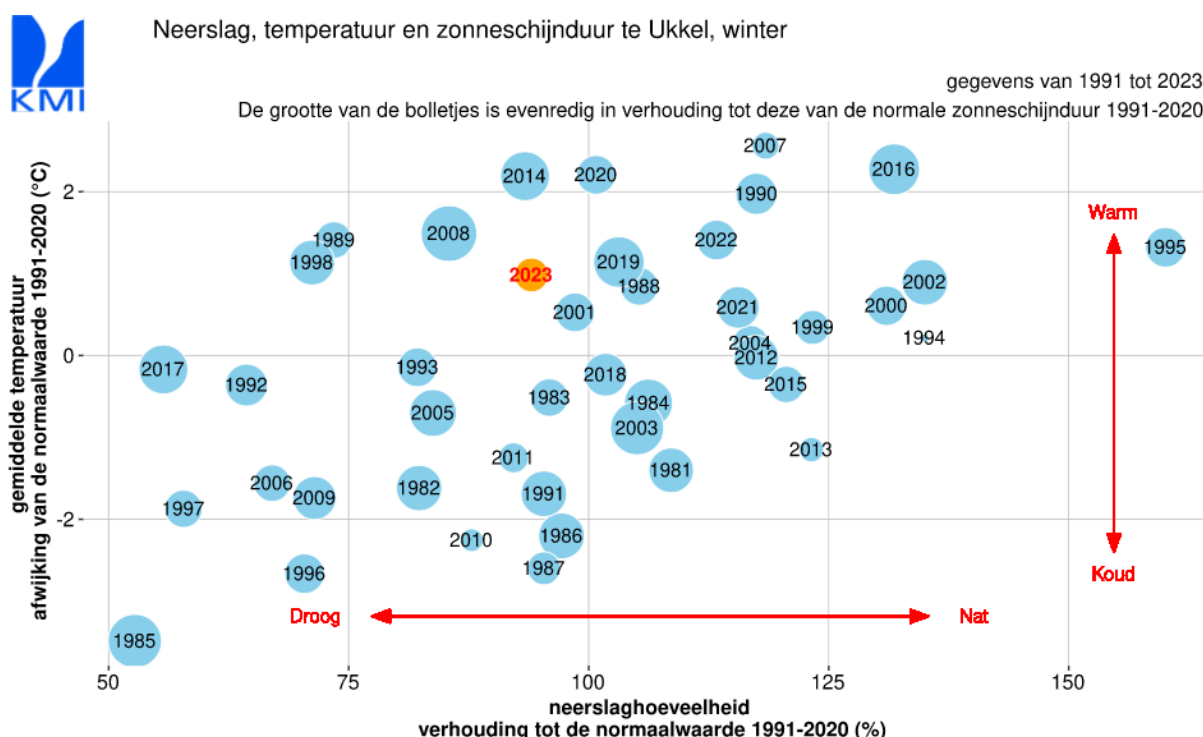
Het weer tijdens de winter en het vroege voorjaar

De **winter** (december 2022 – februari 2023) was globaal gezien iets warmer en droger, maar ook somberder dan normaal (zie Figuur 1).

In Ukkel begon de winter met een lange vorstperiode van 8 tot 18 december. Met een snelle overgang volgde er daarna een warmere periode die liep tot half januari. Vooral rond de jaarwisseling was het erg warm. Op de laatste dag van 2022 steeg de maximumtemperatuur tot een recordwaarde van maar liefst 16,3°C. Een dag later sneuvelde het record voor januari met een maximumtemperatuur van 15,2°C. De tweede helft van januari was echter een stuk kouder. Februari was dan weer een erg zachte maand.

In december en januari viel er meer neerslag dan gemiddeld, maar februari was zeer droog. In totaal viel er in februari slechts 13,3 mm neerslag in Ukkel tegenover 65,1 mm normaal, en werd er weer een record gebroken.

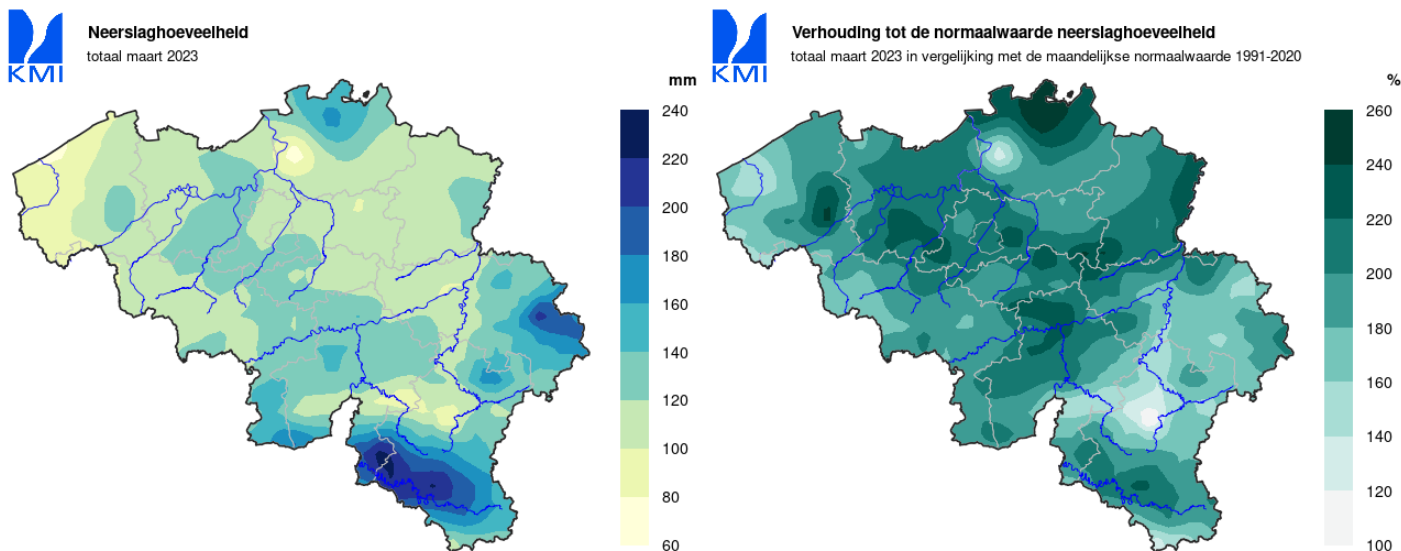
December en januari waren sombere maanden, terwijl februari net iets zonniger was dan normaal.

Figuur 1: De winter van 2022-2023 was iets warmer, droger en somberder dan normaal (Bron: KMI)

Maart 2023 was een uitzonderlijk natte maand met maar liefst 24 neerslagdagen (normaal 15,7 dagen). Daarbij viel er in totaal 126,5 mm neerslag Ukkel, meer dan het dubbele van de normale hoeveelheid (59,3 mm). Enkel in 2008 was maart nog natter. De meeste neerslag viel in de Kempen (210% van de normale hoeveelheid). In de Condroz en in de streek van Gileppe en Warche regende het iets minder, maar toch nog steeds zo'n 75% meer dan normaal (Figuur 2). Maart was bijgevolg ook een erg sombere maand. De zonneshijnduur bedroeg slechts 83u 08min in Ukkel (normaal 125u 45min).

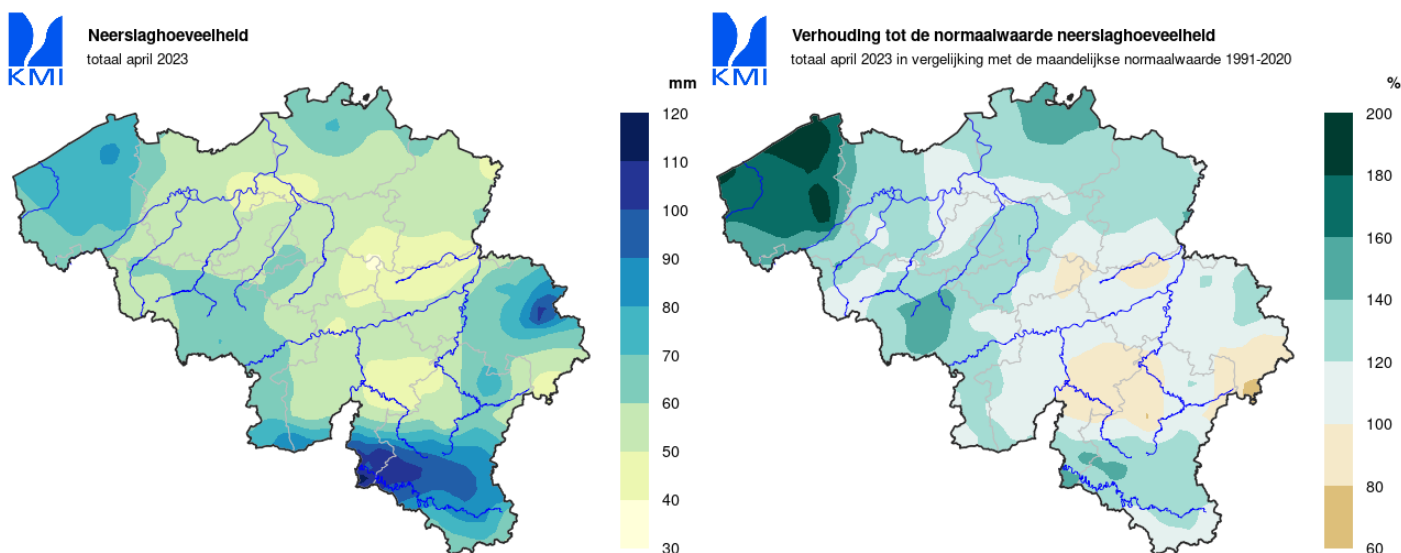
Maart begon kouder dan gemiddeld, maar de rest van de maand kregen we eerder wisselende temperaturen met een iets warmere periode tussen 15 en 25 maart. Deze afwisseling zorgde ervoor dat de gemiddelde temperatuur voor de volledige maand maart uiteindelijk rond de normaalwaarde eindigde (7,5°C in Ukkel tegenover 7,1°C normaal).

Figuur 2: Neerslaghoeveelheid in maart 2023: (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

April 2023 was net zoals maart een natte en sombere maand. In totaal werd in Ukkel 66,3 mm neerslag gemeten (normaal 47,7 mm) op 19 dagen tijd (normaal 13,1 dagen). De meeste neerslag viel echter aan de kust, zo'n 80% meer dan normaal (Figuur 3). In het zuiden van het land was het plaatselijk dan weer iets droger dan normaal. Met een zonneschijnduur van slechts 149u 02min in Ukkel was april bovendien erg somber (normaal 171u 16min).

April was ook een frisse maand. Op enkele dagen na, lagen de temperaturen in Ukkel de hele maand onder hun respectievelijke normaalwaarde. Dit zorgde ervoor dat de gemiddelde temperatuur voor de volledige maand ook lager lag: 9,0°C tegenover een normale waarde van 10,4°C. Er werd geen enkele lentedag ($T_{\max} \geq 20\text{C}^\circ$) geregistreerd.

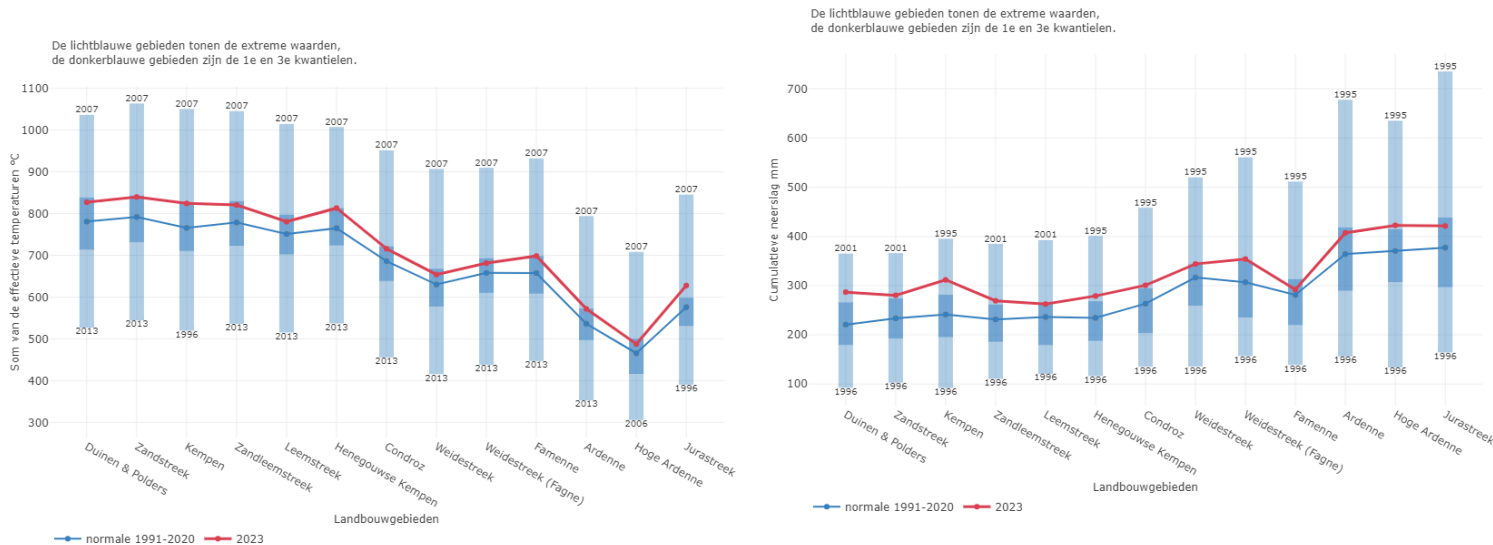

Figuur 3: Neerslaghoeveelheid in april 2023: (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Figuur 4 toont de temperatuur- en neerslagsom sinds 1 januari 2023 voor de verschillende landbouwstroken. De temperatuursom ligt in alle regio's hoger dan gemiddeld (tussen +4 en +9%). Ook de neerslagsom stijgt overal boven het gemiddelde uit. De grootste verschillen zien we in het noorden van het land (+30% in de Polders).

Door het natte en koude weer in maart en april was de grond onberijdbaar en kon er niet gestart worden met het zaaien en planten van de voorjaarsgewassen en het bemesten van de wintergewassen en het

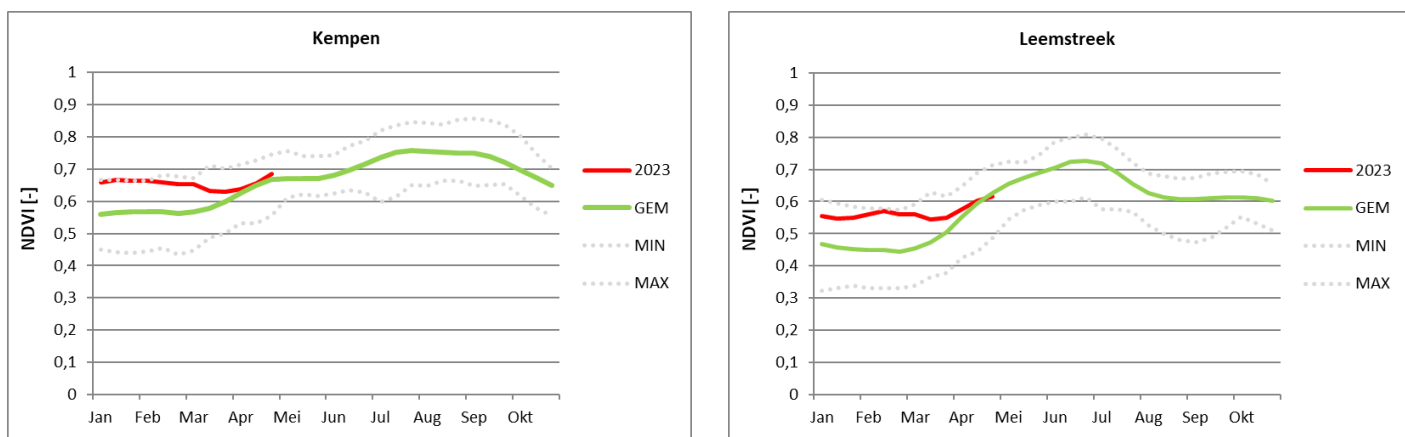
grasland. Begin mei hadden de voorjaarswerken in sommige regio's al een vertraging van 6 weken opgelopen.

Figuur 4: Temperatuursom en neerslagsom van 1 januari tot en met 30 april 2023 ten opzichte van de normaalwaarden (1991-2020) voor de verschillende landbouwstreken (Bron: KMI-BCGMS)

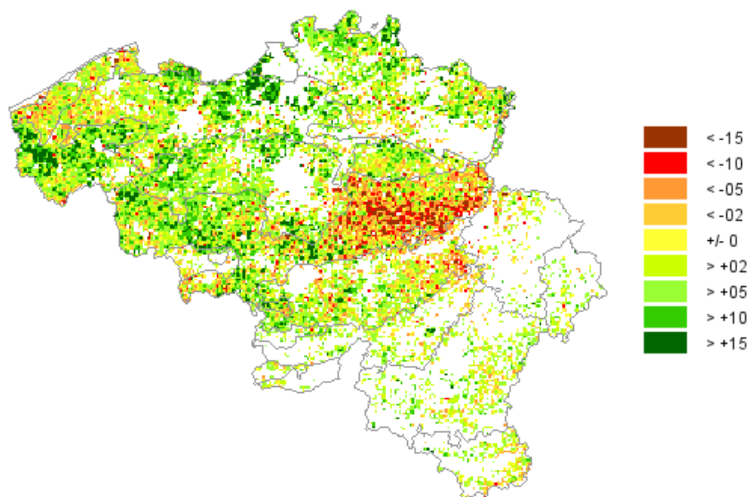
Observaties vanuit de ruimte

Figuur 5 vergelijkt de NDVI vegetatie-index, afgeleid uit Sentinel-3 satellietbeelden, met de langjarige referentiewaarde. Het warme en natte weer tijdens het najaar was bevorderlijk voor de groei van de wintergranen, nateelten en vanggewassen. De ganse winter lag de vegetatie-index dan ook ruim boven de gemiddelde waarde. Normaal zien we vanaf maart een stijging van de index, maar door het koude en natte voorjaarsweer begon de index pas een goede maand later toe te nemen. Op de zandgronden van de Kempen was de impact iets minder groot en lag de index eind april nog steeds licht boven de gemiddelde waarde. In de Leemstreek daarentegen zien we een grotere vertraging en duikt de index onder het gemiddelde.

Figuur 5: Evolutie van de vegetatie-index (NDVI) van 1 januari tot en met 30 april 2023 ten opzichte van de gemiddelde, minimum en maximum waarden (1999-2022) voor akkerland in de Kempen en de Leemstreek. (Bron: VITO)

Uit Figuur 6, die de situatie eind april weergeeft, blijkt eveneens dat de index in grote delen van de Leemstreek en de Polders lager scoort dan normaal (rode en oranje zones op de kaart). Een verklaring daarvoor is vooral te vinden in de late aanleg van de zomerteelten. In de groene zones op de kaart, waar wintergewassen groeien of op hoger gelegen of lichtere gronden waar eind februari-begin maart toch al gezaaid kon worden, doen de gewassen het vrij goed.

Figuur 6: Relatief verschil van de vegetatie-index (NDVI, afgeleid uit Sentinel-3 beelden) ten opzichte van het gemiddelde (1999-2022) voor de periode 21-30 april 2023. De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt. (Bron: VITO)

Overzicht van de gewassen: huidige toestand

Wintergerst en -tarwe:

Na de droge zomer van 2022 volgde een regenachtige september. Hierdoor was er weer voldoende vocht in de bodem. In combinatie met de zachte temperaturen tijdens het najaar zorgde dit voor een vlotte zaai en opkomst van de wintergranen.

Volgens de CePiCOP waarnemingen bevond de **wintergerst** zich eind april op de meeste referentiepercelen in Wallonië in het stadium "vlagblad nog net zichtbaar, nog opgerold" (BBCH 37) of "laatste blad volledig zichtbaar" (BBCH 39). De ontwikkeling van het gewas verloopt trager dan in 2022 en 2020, maar sneller dan in 2021. Hier en daar werd dwergroest, netvlekken- en bladvlekkenziekte vastgesteld bij gevoelige rassen die nog niet behandeld waren.

De **wintertarwe** bevond zich eind april op de meerderheid van de Waalse referentiepercelen in het eerste of tweede knoopstadium (BBCH 31-32), net zoals vorig jaar in dezelfde periode. Op twee derde van de Vlaamse percelen die door het LCG opgevolgd worden had de wintertarwe eind april het tweede of zelfs derde knoopstadium bereikt (BBCH 32-33). Bij ongeveer een derde van de waarnemingspercelen was het tweede knoopstadium nog niet bereikt. Op verschillende percelen werden aantastingen door gele roest waargenomen of waren bladseptoria aanwezig. Ook werd hier en daar witziekte vastgesteld.

Aardappelen:

Door de overvloedige regenval en de koele temperaturen tijdens het vroege voorjaar kon de bodem onvoldoende opdrogen en liep het poten van de aardappelen flink wat vertraging op, melden FIWAP, Inagro en PCA. Het is echter van belang om niet overhaast tewerk te gaan. Bodembewerking in niet-optimale omstandigheden kan immers leiden tot structuurproblemen, met negatieve gevolgen voor de opbrengst en de kwaliteit van de oogst, zeker als we later in het seizoen een droge periode zouden kennen.

Half april was in Vlaanderen minder dan 10% van het areaal vroege aardappelen gepoot. Er was op dat moment sprake van een vertraging van een 2-tal weken. Eind april was ongeveer 50-60% van de vroege rassen gepoot en was de vertraging al opgelopen tot zo'n 3 weken. Aangezien de bodem nog relatief koud is, moet er niet gerekend worden op een snelle opkomst.

Ook bij de suikerbieten heeft de zaai ernstige vertraging opgelopen. Dit heeft dan weer gevolgen voor de aanplant van de bewaaraardappelen. Eind april was dan ook nauwelijks 10% van het Belgische areaal bewaarrassen gepoot.

Door de vertragingen ontstaan bovendien problemen met het pootgoed dat vaak al een hele tijd geleden geleverd werd en nu begint te kiemen. Daarnaast worden er ook meer gevallen van fusarium en natrot waargenomen. De kans op opkomstproblemen stijgt hierdoor eveneens, zeker als de opkomst onder koude omstandigheden plaatsvindt.

Suikerbieten:

De eerste bieten werden dit jaar voor 7 maart gezaaid, meldt het KBIVB. Het ging over minder dan 1% van het totale areaal. Daarna volgde een periode van koud en vooral nat weer waardoor veldwerk onmogelijk was. Pas rond 15 april kon de zaai stilaan hernomen worden. Op 30 april was gemiddeld 38% van het voorziene areaal aangelegd: 21% volgens Iscal en 46% volgens de Tiense Suikerraffinaderij. De verschillen hangen vooral samen met de ondergrond. De "Tiense telers" werken meer op zandleemgrond, terwijl de "Iscal telers" door de band genomen iets zwaardere grond bewerken die langer nodig heeft om te drogen. Op 8 mei was uiteindelijk zo'n 80% van het suikerbietenareaal ingezaaid. Het is van 2001 geleden dat de zaai nog zo laat plaatsvond.

De bieten die in maart gezaaid werden bevonden zich eind april al in het 2-4 bladstadium. Op de later gezaaide percelen verloopt de opkomst momenteel gelukkig erg vlot en gelijkmatig.

Maïs en grasland:

Wordt het voorjaar van 2023 een kopie van het voorjaar van 2021? Op dit moment lijkt het wel zo volgens LCV/Hooibeekhoeve. Net als in 2021 worden we geconfronteerd met aanhoudend wisselvallige weersomstandigheden.

Na een natte januarimaand kregen we in februari zeer droog weer. Wanneer de percelen enigszins opgedroogd waren, kon er mest uitgereden worden in de laatste twee weken van februari. Door het bereiken van de temperatuursom (Tsom) drempel half februari werd er ook al kunstmest gestrooid. Begin maart gingen de hemelsluizen echter terug open en waren we vertrokken voor een periode waarin er zowat elke dag wel wat regen viel. Ook in april hield deze situatie aan. Weliswaar zagen we toen periodes van enkele dagen met droog weer, maar deze periodes waren niet lang genoeg om de percelen voldoende te laten opdrogen. Percelen die eind februari/begin maart nog niet of gedeeltelijk bemest waren, konden veelal in maart of april ook niet bemest worden.

Tijdens de laatste week van april en begin mei kregen we terug enkele droge dagen. Deze dagen werden benut om het **gras** te maaien. Het beeld in het veld is zeer wisselvallig. Percelen die tijdig hun volledige bemesting hebben gekregen, laten een goede opbrengst zien. Bij percelen die deels of niet bemest zijn, is de opbrengst ondermaats. Niet alle percelen werden in goede omstandigheden gemaaid. Het rijden van sporen heeft zijn negatieve invloed naar de volgende snedes toe. Daarnaast zijn er ook nog percelen die niet konden gemaaid worden omdat ze nog te nat waren. Hopelijk krijgen we in mei nog voldoende droge dagen om ook op die percelen nog een kwalitatieve snede te maaien.

De natte omstandigheden laten ook hun sporen na op de **maïs**percelen. Waar in 2022 de werkzaamheden liepen als een trein en begin mei de maïs voor het overgrote deel was gezaaid, was begin mei 2023 het gezaaide maïsareaal nog vrij beperkt in Vlaanderen. De drogere percelen konden al bewerkt en gezaaid worden, maar op veel percelen moeten de werkzaamheden nog beginnen. Ook hier is het wachten op voldoende droge omstandigheden. Grond berijden en bewerken in vochtige omstandigheden laat op één of andere manier wel zijn sporen na. Krijgen we een droge en warme zomer (zoals 2018) dan zullen de maïsplanten door een slechte beworteling te weinig vocht kunnen opnemen. Als het nat blijft (zoals in de zomer van 2021) dan zal het water moeilijker infiltreren en krijgen we te maken met wateroverlast. In beide gevallen ervaren de planten stress wat zich vertaalt in een moeilijke kolfzetting, kolfvulling... en dus in opbrengstverlies.

In Wallonië werd de eerste maïs op 20 april gezaaid, meldt het CIPF. De eerste week van mei waren de weersomstandigheden vrij gunstig en was de bodem al wat meer opgewarmd. Afhankelijk van de regio werd in die periode zo'n 30 tot 50% van het voorziene maïsareaal gezaaid. De eerst gezaaide maïs is intussen al mooi opgekomen.